

Promowanie praw i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami na całym świecie²

Kamienie milowe w historii Rehabilitation International (1922–2012)

„Organizacja Rehabilitation International obchodzi 90-lecie działania na rzecz promocji praw i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami: dumna ze swojej przeszłości spogląda w przyszłość”.

Początki

Od dnia powstania, organizacja Rehabilitation International jest motorem międzynarodowego wsparcia w zakresie rehabilitacji i niepełnosprawności. Ta unikatowa na skalę globalną organizacja stanowiła i wciąż stanowi wspólne forum dla dziedziny, która boryka się z licznymi podziałami natury dyscyplinarnej, ideologicznej i politycznej. Członkowie RI zawsze znajdowali się na pierwszym planie, nieustrudzenie orędując w niemal każdej sprawie związanej z niepełnosprawnością i rehabilitacją. Wyrastając z małego zachodnio-amerykańskiego miasteczka, organizacja stała się jednym z pionierów w obszarze rehabilitacji i praw osób z niepełnosprawnością. W chwili, gdy RI obchodzi dziewięćdziesiątą rocznicę swego powstania, wybierzmy się w podróż do początkowych lat jej działalności i przyjrzyjmy się wyzwaniom, którym musiała stawić czoła. Dzięki temu w pełni docenimy jej sukces i pomożemy wytyczyć plany na przyszłość.

- Organizacja Rehabilitation International narodziła się w 1922 roku w Elyria, w stanie Ohio, z inicjatywy miejscowego biznesmena, Edgara F. „Daddy” Allena. Był on uosobieniem myśliciela, rzecznika i wizjonera. Choć nigdy wcześniej nie angażował się w sprawy związane z rehabilitacją i niepełnosprawnością, stał się ich orędownikiem na ponad dziesięć lat.
- Straciwszy syna w wypadku drogowym w 1907 roku, Allen uznał, że chłopca zdołano by uratować, gdyby w pobliżu znajdował się szpital. Zrozpaczony mężczyzna natychmiast zrezygnował z prowadzenia swojego biznesu, by stanąć na czele komitetu zbierającego

¹ Tłumaczenie: Karolina Wełnicka-Bielawska

² Milestones (1922-2012) “Rehabilitation International celebrates 90 Years of advancing the rights and inclusion of People with Disabilities: proud of its Past and moving forward into the Future”.

fundusze na rzecz budowy nowoczesnego lokalnego szpitala. Przez dziesięć lat od wybudowania szpitala, Allen pełnił funkcję jego dyrektora finansowego i kierownika.

- Pacjentem szpitala było pewne niepełnosprawne dziecko, które potrzebowało czegoś więcej niż tylko opieki medycznej. Szpital nie był wtedy w stanie zaspokoić tych potrzeb. Widząc trudności małego pacjenta, Allen postanowił zrobić coś dla tych „kalekich dzieci”. Jednak plan ten mógł spalić na panewce z powodu braku danych i statystyk dotyczących małoletnich osób niepełnosprawnych. We współpracy z miejscowymi lekarzami przeprowadzono badanie, które bardzo szybko zidentyfikowało 200 dzieci z niepełnosprawnościami, przebywających w rodzinnych domach w Ohio.
- W odpowiedzi na stale rosnące potrzeby, Allen postanowił założyć sieć przychodni konsultacyjnych, obejmując w ten sposób cały stan Ohio. Była to prawdziwa innowacja w czasach największej popularności placówek opieki całodobowej, w których rodzice zostawiali swoje dzieci na całe miesiące lub lata i odwiedzali tylko w weekendy lub wolne popołudnia.
- Wspierane przez Allena przejście od usług szpitalnych do środowiskowych było prawdziwą rewolucją. Tę inicjatywę poparł w końcu Klub Rotariański – nowa organizacja obywatelska, założona w 1905 roku w pobliskim Chicago, która w ciągu dekady objęła działalnością cały środkowy wschód USA.
- Idea pomagania niepełnosprawnym dzieciom poprzez świadczenie usług i zbieranie funduszy szczególnie przypadła Rotarianom do gustu. Członkowie klubu nie tylko zbierali środki na wsparcie leczenia dzieci z niepełnosprawnościami. Swoimi nowymi i wciąż nielicznymi samochodami wyruszali na wieś, by zawozić dzieci i rodziców do kliniki i z powrotem. Każdy Rotarianin wpłacał 50 centów na rzecz Stowarzyszenia, rozkładając ciężar zbierania funduszy na całą społeczność.
- 8 maja 1919 roku odbyło się spotkanie Allena i Rotarian z całego stanu. Utworzono *Ohio Society for Crippled Children* („Stowarzyszenie na rzecz Ułomnych Dzieci w Ohio”). Co ciekawe, w początkowych etapach istnienia RI, zadaniem organizacji nie było jedynie świadczenie usług, lecz wywieranie wpływu na związane z niepełnosprawnością decyzje polityczne. Jednym z pierwszych sukcesów Stowarzyszenia na tym obszarze było przekonanie ustawodawców w stanie Ohio, by przestali wstrzymywać ustawę przyznającą \$90 000 na budowę stanowego szpitala w całości przeznaczonego dla niepełnosprawnych dzieci.
- Następnie gubernator stanu Ohio, James M. Cox, zgodził się przeznaczyć te pieniądze na osiem klinik regionalnych Allena, zamiast na jeden szpital. Dwa lata później Stowarzyszenie przekonało gubernatora Davisa do podpisania dodatkowej ustawy, łączącej sieć zdecentralizowanych klinik na jednej stabilnej podstawie, którą nazwano „The Ohio Plan”. Plan ten był wzorem dla całych Stanów Zjednoczonych na następne 20 lat. W kolejnym roku „The Ohio Plan” zwrócił uwagę całego kraju, a „Daddy” Allen spędzał coraz więcej czasu, opowiadając różnym grupom Rotarian o sukcesie Planu.

Nawet Paul Harris, ówczesny przewodniczący klubu, przyjechał z Chicago, by poznać „Daddy” Allena, po czym aktywnie zaangażował się w działalność.

- 13 października 1921 roku zwołano spotkanie w Toledo, Ohio, którego celem było rozważenie możliwości rozszerzenia Planu na obszar innych stanów. W ten sposób powstało *National Society for Crippled Children*. Po dwóch spotkaniach zdecydowano o reorganizacji *National Society* tak, by dostosować je do przyjęcia kanadyjskich kolegów. 18 lutego 1922 roku w Elyrii odbyło się spotkanie 16. delegatów z 6. stanów, podczas którego zmieniono nazwę z „*National*” („Narodowe”) na „*International Society for Crippled Children*” (ISCC, „Międzynarodowe Stowarzyszenie na rzecz Ułomnych Dzieci”), ustalając nowy kierunek działań w rehabilitacji.

RI, pionier w dziedzinie rehabilitacji

- Zakres wpływu „Daddy” Allena i stowarzyszenia rósł z dnia na dzień, zwłaszcza na obszarze Stanów Zjednoczonych. Allen podróżował samochodem tysiące mil, by przemawiać wszędzie tam, gdzie go zaproszono (lokalne stowarzyszenia rotariańskie, organizacje obywatelskie, zjazdy polityczne, stowarzyszenia lekarzy). Zwykł mawiać, że „dzień był stracony, jeśli nie udało się przekonać kogoś do wpłacenia choćby 10 dolarów na ten cel”. Aby dotrzeć do ludzi coraz bardziej zainteresowanych tematem, korzystał z prasy, mównicy, a nawet nowego medium, jakim w tym czasie było radio. Zrekrutował do pomocy setki, a potem tysiące wolontariuszy.
- W wydanym w 1926 roku sprawozdaniu rocznym (*Annual Report to the Society*), Allen szacował, że Stowarzyszenie znane jest połowie, a nawet trzem czwartym Amerykanów. Poza tym, nawiązano kontakty z osobami lub stowarzyszeniami w Nowej Zelandii, Australii, Anglii, Holandii i Niemczech.
- W 1928 roku odbyła się coroczna konferencja Stowarzyszenia w Memphis w stanie Tennessee. Kluczowymi mówcami byli: Artur Sapp, prezes *Rotary International* oraz Franklin Delano Roosevelt, gubernator stanu Nowy Jork, który mówił na temat „Po co zajmować się ułomnymi?” (*The Crippled Children: 1928*). Od tej pory Roosevelt pozostał w bliskim kontakcie z Allenem.
- 18 lutego 1931 roku Roosevelt wygłosił w radio krajowe orędzie pt. *Radio Address on a Program of Assistance for the Crippled* („Radiowe orędzie w sprawie programu pomocy ułomnym”), w którym argumentował za lepszą prewencją, zatrudnieniem i opieką medyczną dla osób z niepełnosprawnościami.

The Crippled Children Bill of Rights („Karta Praw Dzieci Ułomnych”)

We wczesnych latach dwudziestych XX w. idee „Daddy” Allena przeobraziły się w Kartę Praw, która streszczała kluczowe żądania *Crippled Children’s Movement* („Ruchu Dzieci Ułomnych”). Projekt sporządził Paul H. King. *International Society* jednogłośnie przyjęło

Kartę Praw podczas 10. rocznego zjazdu w kwietniu 1931 roku oraz 2. światowego kongresu w Hadze w tym samym roku. Karta zawierała 10 praw, począwszy od prawa do dobrej pre- i postnatalnej opieki, aby zapobiec lub zminimalizować niepełnosprawność. W dokumencie uznano, że nie zawsze można zapobiec niepełnosprawności, jednak należy oferować najlepszą opiekę medyczną, najlepsze kształcenie zawodowe i edukację. Karta podkreślała również prawo do samostanowienia oraz do dobrego traktowania (dziś nazwalibyśmy to integracją społeczną), a także prawo do rozwoju duchowego, fizycznego oraz intelektualnego.

„W skrócie, nie tylko ze względu na dziecko, ale także ze względu na społeczeństwo jako całość, każde ułomne dziecko ma prawo do najlepszego stanu zdrowia, jaki nowoczesna nauka potrafi zapewnić; ma prawo do najlepszego umysłu, jaki nowoczesna edukacja potrafi zaoferować; ma prawo do najlepszego kształcenia, jakie nowoczesne doradztwo zawodowe może dać; ma prawo do najlepszej sytuacji życiowej, na którą pozwala maksymalnie udoskonalony stan fizyczny oraz najlepszą szansę na rozwój duchowy, na jaką stać otoczenie”.

(International Society for Crippled Children)

- **Pierwszy Światowy Kongres, Genewa 1929**

W sierpniu 1929 roku *International Society* stało się tak liczne, że możliwe było zorganizowanie Pierwszego Światowego Kongresu w szwajcarskiej Genewie. Uczestniczyło w nim 50 osób z 12. krajów. Kongres uznano za sukces. Po raz pierwszy, poświęcono uwagę społecznej konstrukcji niepełnosprawności. Podczas kongresu stowarzyszenie otworzyło nowe perspektywy, oficjalnie prezentując rezolucję do Ligi Narodów z prośbą o utworzenie biura, które zbierałoby międzynarodowe statystyki i informacje dotyczące niepełnosprawności dzieci. Delegacja z kongresu, składająca się z przedstawicieli Francji, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch i Urugwaju, złożyła petycję, nawołującą do „założenia Centralnego Biura ds. Zbierania cennych informacji, literatury, przedruków i zapisów dokonań różnych krajów w zakresie opieki, edukacji i szkolenia dzieci niepełnosprawnych”. Liga Narodów „ogólnie” przyjęła propozycję i umieściła w planie prac na kolejną jesień.

„Raz za razem jakiś mówca opisywał pewną organizację, wskazywał na jej skuteczne działanie i dochodził do wniosku, że spełniała wymagania słusznej teorii ortopedycznej, by następnie odkryć, że w innym osiągnięto równie dobre wyniki, a wyciągnięto całkiem przeciwne wnioski. Wcześniej niewielu zauważało, jak dalece warunki, w których pracowali, określane były nie przez to zło, które było leczone, lecz przez ich społeczność”. (ISCC: 1929)

- **Koniec ery i pojawienie się nowych przywódców**

W 1937 roku, po dłuższej chorobie, zmarł „Daddy” Allen. Jego dzieło kontynuował następca, Paul H. King, aktywnie działający Rotarianin i sędzia federalny z Detroit w stanie Michigan. Znajomość kwestii prawnych najwyraźniej zachęciła Kinga do skupienia się na prawnym i politycznym nastawieniu organizacji.

- **Znaleźć się w centrum wydarzeń**

W roku 1949, wysiłkiem Bell Greve z Cleveland, która była także członkiem Zarządu *Near East Foundation, International Society for the Welfare of Cripples* („Międzynarodowe Stowarzyszenie Opieki nad Ułomnymi”) przeniosło się do Nowego Jorku, wynajmując od NEF małe biuro na 64-tej Ulicy. Bell Greve mianowała na prezesa pana Donalda Wilsona, z zawodu prawnika, który podczas wojny był pracownikiem socjalnym w armii amerykańskiej oraz pracownikiem stowarzyszenia pani Greve w Cleveland. Jak wspominał później Wilson, „Stowarzyszenie składało się z 12. organizacji członkowskich, miało \$18 000 na koncie bankowym, żadnych opłacanych pracowników i żadnego zabezpieczonego dochodu w przyszłości”.

- **Pierwsze powiązania z Narodami Zjednoczonymi**

Odrodzenie *International Society for Cripples* zbiegło się z narodzeniem i wzrostem aktywności Narodów Zjednoczonych. Stowarzyszenie od początku angażowało się w działania ONZ. W lipcu 1950 roku, w porozumieniu z *International Society*, Rada Społeczno-Gospodarcza ONZ (ECOSOC) uchwaliła rezolucję, która oficjalnie przyjęła zasadę usług rehabilitacyjnych dla wszystkich i ustanowiła program koordynujący rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych fizycznie, służąc radą i wsparciem technicznym krajom w ramach systemu Narodów Zjednoczonych. Odzew był natychmiastowy i przytłaczający. Pierwsze zgłoszenie pochodziło z Jugosławii, która zimą 1950 roku gościła Henry’ego Kesslera, ówczesnego prezesa stowarzyszenia. W 1951 roku w Nowym Jorku założono *Rehabilitation Unit for the Disabled* (Zespół ds. Rehabilitacji Niepełnosprawnych) w ramach *United Nations Social Development Division* (Wydział Rozwoju Społecznego Narodów Zjednoczonych), dla którego stowarzyszenie pełniło rolę kluczowego ciała doradczego.

Lata 50-te XX wieku

- **Pierwsze międzynarodowe spotkanie po wojnie**

Kongres światowy, który odbył się w 1951 roku w Sztokholmie, był pierwszym prawdziwym międzynarodowym spotkaniem z zakresu rehabilitacji od roku 1939. Kongres ten miał przede wszystkim za zadanie ponownie wypracować metodologię pomocy międzynarodowej i współpracy na polu niepełnosprawności, jaka istniała przed wojną. Udział wzięło 650. reprezentantów z 29. krajów. Kongres ponownie stworzył forum do dyskusji, debaty i nawiązywania kontaktów. Konrad Persson, szwedzki ekspert z zakresu opieki społecznej i późniejszy prezes organizacji *Rehabilitation International*, przewodniczył komitetowi organizacyjnemu. Co ciekawe, już w 1951 roku, 7. Światowy Kongres RI poruszał tematy z zakresu rehabilitacji międzynarodowej, które miały zdominować myślenie globalne na najbliższe 60 lat.

- **Sięjąc ziarno pod Igrzyska Paraolimpijskie**

Podczas tego samego historycznego 5. kongresu RI, odbywającego się w Szwecji, Dr Ludwig Guttman ze *Spinal Injuries Centre* w Anglii zaproponował zorganizowanie specjalnych „igrzysk dla osób sparaliżowanych”, wierząc, że sport powinien być kluczowym elementem rehabilitacji. Było to jedno z najwcześniejszych wystąpień publicznych w sprawie działań, które z czasem miały przerodzić się w Międzynarodowe Igrzyska Paraolimpijskie i zostały opisane przez Dr. Howarda Ruska (1951) jako „jedno z najbardziej podnoszących na duchu wydarzeń” podczas konferencji. Pokaz najnowszych szwedzkich innowacji technologicznych podzielał na wyobraźnię wielu delegatów, szczególnie po interesującym omówieniu nowych technologii przez młodego delegata ze Szwecji, Karla Montana. Inny delegat, Torra Sibbe, podkreślał, jak istotne jest włączenie osób niepełnosprawnych w podejmowanie decyzji w ramach procesu rehabilitacyjnego.

Dr Rusk powiedział później: „Po kongresie w Sztokholmie nigdy nie będziemy tymi samymi ludźmi”. (Montan: 1993) Spotkanie było punktem zwrotnym, gdyż wiele osób, które czuły się odosobnione w swojej pracy rehabilitacyjnej, nagle poczuło się częścią międzynarodowego ruchu. Dr Rusk był tak podekscytowany, że natychmiast po powrocie z kongresu do Nowego Jorku napisał artykuł pt. „Statemanship in the Conquest of Disability”, który opublikowano w „The New York Times”. Artykuł ten uświadomił milionom czytelników kwestie związane z niepełnosprawnością i przybliżył im International Society. (Rusk: 1951)

- **Wejście na pokład „wschodzącej gwiazdy” z Hongkongu**

W 1958 roku, prezes stowarzyszenia Kenneth Coles z Australii rozpoczął poszukiwania uczestników regionalnej konferencji w Sydney. Minister Zdrowia Hongkongu zwrócił jego uwagę na świetnie wyszkolonego, lecz nieśmiałego młodego chirurga ortopedę, Dr. Harry’ego Fanga, który później miał stać się prezesem RI. Dr Fang przybył do Hongkongu jako uchodźca z kontynentalnych Chin i jako jedna z 9. na 100 osób zdał egzamin wstępny na studia medyczne. Dobrze wykształcony i świadom rozwijającej się w innych krajach dziedziny rehabilitacji, Dr Fang wspierał powstanie *Hong Kong Society* i był pierwszym lekarzem z Hongkongu specjalizującym się w chirurgii ortopedycznej. Podczas spotkania w Sydney Dr Fang poznał Howarda Ruska, Henry’ego Kesslera i inne czołowe postaci z dziedziny rehabilitacji. Mając ugruntowaną wiedzę, Dr Fang nie potrzebował kształcenia – wykorzystał konferencję RI w Sydney do nawiązania ważnych kontaktów międzynarodowych, które pomogły mu w tworzeniu regionalnego systemu rehabilitacyjnego.

„W 1961 roku, w Hongkongu, miało miejsce przypadkowe spotkanie. Młody mężczyzna, M.B. Lee, który właśnie otrzymał stopień Certified Public Accounting Degree (dyplomowanego księgowego), wszedł do kliniki Dr. Fanga jako pacjent, by po godzinnej rozmowie zostać pozyskanym przez Dr. Fanga do organizacji. RI w Hongkongu poczyniło ogromne postępy zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej. Innowacyjne programy wspierane były przez plany

pozyskiwania funduszy, łącznie z regularnie odbywającą się zbiórką funduszy wraz z Hong Kong Jockey Club. Kreatywne podejście do niepełnosprawności i rehabilitacji uczyniło Hongkong jednym z ośrodków aktywności regionalnej. Prawdziwie oddani działaniom RI na rzecz niepełnosprawności, Dr Fang i jego koledzy potrafili zdobyć dobrze wyposażony lokal na nowojorskim Manhattanie, by przekazać go na siedzibę biura RI – kilka przecznic od siedziby Narodów Zjednoczonych”.

Lata siedemdziesiąte XX wieku

- **Symbol dostępności**

W latach 60-tych ważną kwestią w wielu krajach stało się ustalenie symbolu, oznaczającego udogodnienia w dostępności. Pojawiło się niemało takich znaków, co doprowadziło do zamieszania i pilnego zapotrzebowania na jeden, uniwersalny symbol. Karl Montan, pierwszy dyrektor szwedzkiego *Handicap Institute* i przewodniczący Międzynarodowej Komisji Technologii i Dostępności RI (ICTA), został poproszony o zaprojektowanie symbolu dostępności i zaprezentowanie go podczas 11. Światowego Kongresu w Dublinie w 1969 roku. Symbol miał być łatwy do rozpoznania z dużej odległości, intuicyjny, prosty, lecz estetyczny, bez podwójnego znaczenia oraz praktyczny. Montan zgodził się wziąć udział w projekcie i poprosił członków *Scandinavian Design Students Organization*, by zajęli się tym zadaniem. Susan Koefoed, studentka projektowania graficznego z Danii, zgłosiła zwycięski projekt – prosty motyw ludzika na wózku inwalidzkim, mający wskazywać dostępność bez barier. Symbol został ogólnie przyjęty przez zespół ekspertów, zwłaszcza po modyfikacjach wprowadzonych przez samego Karla Montana, który dodając „głowę” siedzącej postaci, uczynił ją bardziej „ludzka”. Zgromadzenie RI przyjęło symbol zaprojektowany przez panią Koefoed i zmodyfikowany przez pana Montana. Symbol oficjalnie zaprezentowano światu w 1969 roku, podczas Światowego Kongresu RI w Dublinie.

„Symbol dostępności szybko zyskał ogólną aprobatę i w ciągu dekady stał się powszechnie stosowanym oznaczeniem miejsca dostępnego. Największy dla osób niepełnosprawnych postęp w procesie uniwersalnego przyjęcia symbolu zaistniał w 1974 roku, gdy na prośbę ONZ, RI zorganizowała w tej sprawie spotkanie ekspertów Narodów Zjednoczonych. Przyzwolenie ONZ dało symbolowi wsparcie i renomę porównywalną z renomą uzyskiwaną od ISO (Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej)”.

Lata osiemdziesiąte XX wieku

Są to lata, gdy osoby z niepełnosprawnościami, podzielone na grupy na podstawie rodzaju dysfunkcji, zdały sobie sprawę, że wspólne problemy były znacznie ważniejsze od historycznych różnic. Uświadomiwszy to sobie, osoby z niepełnosprawnościami zaczęły współpracować jak nigdy dotąd. Nowy i zjednoczony front dał im niezwykłą siłę.

- **Konferencja w Winnipeg – DPI, Karta RI z lat 80-tych oraz rok 1981 Międzynarodowym Rokiem Osób Niepełnosprawnych**

14. Światowy Kongres RI w Winnipeg w Kanadzie był jednym z najbardziej udanych. To wtedy zaakceptowano deklarację RI. Właśnie tam spotkanie w sprawie Międzynarodowego Roku Osób Niepełnosprawnych Narodów Zjednoczonych pomogło ustalić cele na najbliższy rok. To także tam założono nową międzynarodową organizację – *Disabled People's International*, co udało się dzięki silnemu wsparciu ze strony grup osób niepełnosprawnych w Szwecji i Kanadzie. Wybór Dr. Harry'ego Fanga na prezesa pomógł Stowarzyszeniu przetrwać mający wkrótce nadejść gorący okres. Dr Fang był świetnym organizatorem i miał wyraźną wizję zadań stojących przed RI.

Karta RI na lata 80-te obejmowała cztery kluczowe kwestie: zapobieganie niepełnosprawności, świadczenie usług rehabilitacyjnych, równe uczestnictwo i poprawa świadomości. Głównym postulatem Karty był priorytet rehabilitacji, by stała się sprawą globalną, a ekonomiczne, społeczne i polityczne włączenie osób z niepełnosprawnościami było elementem polityki państwowej. Kopie karty przedstawiono Indirze Gandhi w Indiach, Margaret Thatcher w Wielkiej Brytanii, następcy tronu Jordanu, Generalnemu Gubernatorowi Nowej Zelandii oraz premierom Japonii, Australii i Chin, a także papieżowi Janowi Pawłowi II.

Międzynarodowy Rok Osób Niepełnosprawnych odzwierciedlał również silne wpływy płynące z *Rehabilitation International* i był blisko związany z utworzeniem Karty. RI odegrała ważną rolę pozakulisową, tworząc projekt Światowego Programu Akcji w sprawie Osób Niepełnosprawnych, podstawowego dokumentu Roku Osób Niepełnosprawnych, stanowiącego plan działań na kolejną dekadę.

RI była także zaangażowana w organizację Pierwszej Międzynarodowej Abilimpiady w Tokio w 1981 roku. Dzięki pomysłowi pana Hideo Hori z Japonii, Abilimpiada miała na celu promowanie umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych. Ważnym elementem podczas organizowania pierwszej Abilimpiady w Tokio było silne wsparcie ze strony Dr. Harry'ego Fanga i Dr. Yutaka Nakamura, założyciela *Japan Sun Industries*. Wydarzenie to było kluczowe w obchodach Międzynarodowego Roku Osób Niepełnosprawnych.

Lata dziewięćdziesiąte XX wieku

W latach 90-tych kwestie natury globalnej wciąż dominowały w pracy RI: niepełnosprawność i kwestia rozwoju, zatrudnienie, prawa niepełnosprawnego dziecka oraz kobiety z niepełnosprawnością.

- **Spotkanie w Nairobi**

W 1992 roku odbył się Światowy Kongres RI w Nairobi – po raz pierwszy w Afryce. Uczestniczyło w nim ponad 2 000 delegatów. Kongres ten uzyskał wsparcie wielu agencji rozwoju, zwłaszcza w kwestii zwiększania dostępności oraz poprawy wiedzy z zakresu

technologii i samodzielności. W Nairobi wybrano także nowego prezesa Rehabilitation International, Johna Williama Scotta z Nowej Zelandii. Był nie tylko najmłodszym prezesem w historii, lecz także pierwszą osobą z niepełnosprawnością na tym stanowisku.

- **Światowy Szczyt na rzecz Rozwoju Społecznego ONZ w 1995 roku, Kopenhaga**

Jako międzynarodowa organizacja pozarządowa, dostarczająca informacje od swych członków oraz innych organizacji pozarządowych, takich jak Światowa Federacja Nieśłyszących, Światowy Związek Niewidomych, *Inclusion International*, *Disabled Peoples International* oraz Światowa Federacja Głuchoniewidomych, RI odegrała ważną rolę w procesie planowania Światowego Szczytu na rzecz Rozwoju Społecznego w Kopenhadze w marcu 1995 roku. Członkowie każdej z organizacji pracowali na poziomie krajowym, by wesprzeć umieszczenie problematyki niepełnosprawności w platformie działania. Pod koniec szczytu, głowy 114. państw zadeklarowały poparcie dla Kopenhaskiej Deklaracji i Platformy Działania. Co więcej, organizacja RI we współpracy z UNICEF była sponsorem seminarium na temat „Dzieci z niepełnosprawnością”, które było jednym z tylko siedmiu seminariów w Bella Centre, miejscu odbywania się szczytu.

- **Kongres w Auckland w 1996 roku**

18. Kongres Światowy RI odbywał się w Auckland w Nowej Zelandii. Otworzył nowe perspektywy, łącząc ruch osób niepełnosprawnych z ruchem *First People Movement* – do kongresu dołączyli Maorysi, rdzenna ludność Nowej Zelandii. Sir Hugh Kawhu, członek Rady Starszych Maorysów, otworzył kongres wraz z innymi mówcami, w tym z Oscarem Ariasem, zdobywcą Pokojowej Nagrody Nobla, który wygłosił mowę przewodnią.

Zakończenie IDDP i początek Dekad Regionalnych

Na koniec Międzynarodowej Dekady Osób Niepełnosprawnych (1993–2002), Komisja Gospodarczo-Społeczna Narodów Zjednoczonych ds. Azji i Pacyfiku (UN-ESCAP) zarządziła wprowadzenie pierwszej Regionalnej Dekady Osób z Niepełnosprawnościami. Regionalne organizacje RI odegrały kluczową rolę we wdrażaniu celów ustalonych na tę dekadę. Szczególnym wsparciem wykazała się Japonia, nie tylko oferując znaczne fundusze, ale także dostarczając wielu kluczowych postaci. Podobną dekadę ustalono w Afryce (2000–2009), skupiając się na zmniejszaniu ubóstwa, zwiększaniu świadomości, wzmacnianiu głosu osób z niepełnosprawnością oraz umieszczaniu niepełnosprawności w politycznym planie prac rządów afrykańskich.

Dążenie do Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych

- **Karta na Trzecie Tysiąclecie**

W 1999 roku organizacja RI zaproponowała powrót do pomysłu utworzenia Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych, ponownie zwracając ogólnoświatową uwagę na potrzebę takiej konwencji. **Karta na Trzecie Tysiąclecie** stanowiła narzędzie promowania koncepcji takiej Konwencji i nawiątywała agencje rozwoju do przyjęcia standardów dostępności w swoich projektach infrastrukturalnych. Kartę wprowadzono w Londynie w 1999 roku. Następnie, podczas ceremonii odbywającej się w Genewie, prezes RI, Artur O'Reilly, przedstawił kopie Karty **pani Mary Robinson, Wysokiej Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka oraz Ambasadorowi Anderssonowi, przewodniczącemu Komisji Praw Człowieka ONZ**. Utworzono Grupę Wysokiego Szczebla, która miała sprawować nadzór nad wprowadzaniem Karty. W skład grupy weszli: **Lord Morris**, który przewodniczył pracom nad Kartą z lat 80-tych, **Arcybiskup Desmond Tutu**, fizyk **Stephen Hawking** oraz pan **Deng Pufang** z Chin. Priorytetem tego dokumentu było przyspieszenie prac nad Konwencją Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

W grudniu 2001 roku Ogólne Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucję powołującą do życia Komitet Ad Hoc. Zadaniem komitetu było opracowanie kompleksowej międzynarodowej Konwencji chroniącej i promującej prawa oraz godność osób z niepełnosprawnościami. Po czterech latach wyłożonej pracy Konwencja została przyjęta, a ogólnie ratyfikowano ją w maju 2008 roku.

„Podczas 21. Światowego Kongresu RI w Quebec w sierpniu 2008 roku, spotkały się niepełnosprawne przywódczyni z całego świata, by porozmawiać o swoich problemach. W rezultacie powstała Międzynarodowa Sieć Kobiet z Niepełnosprawnością (INWWD, International Network of Women with Disabilities), która stała się dla niepełnosprawnych kobiet swoistym forum wymiany informacji. Kobiety mogły teraz wzajemnie informować się o kwestiach mających wpływ na ich życie oraz stopniu swego włączenia w życie społeczności i kraju. RI była także jednym z założycieli Międzynarodowego Sojuszu ws. Niepełnosprawności (International Disability Alliance, IDA), dzięki któremu osoby niepełnosprawne mówiły zgodnym głosem w trakcie negocjowania kształtu Karty Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ (CRPD), przyjętej przez ONZ w grudniu 2006 i ogólnie ratyfikowanej w maju 2008 roku”.

Cel – wprowadzenie Konwencji i innych inicjatyw

Wraz z przyjęciem UNCRPD w grudniu 2006 roku, celem RI stało się podpisanie i ratyfikowanie bez zastrzeżeń Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych przez kraje członkowskie. Dzięki środkom pozyskanym od organizacji aktywnie zaangażowanych w promocję praw człowieka, RI wprowadziła projekty takie jak *Global*

Advocacy Campaign („Globalna Kampania Społeczna”), która stwarzała pole do współpracy dla przedstawicieli rządów, organizacji zrzeszających osoby niepełnosprawne oraz wspólnoty prawnej przy wprowadzaniu reform prawa krajowego, by w pełni przestrzegać praw jednostek z niepełnosprawnością, określonych w UNCRPD.

- **Karta Implementacji Praw RI**

Kartę Implementacji Praw RI przyjęto w 2009 roku, podczas odbywającego się w Quebec Zgromadzenia Ogólnego RI. Jej celem specyficznym była poprawa świadomości oraz zwiększenie praw osób z niepełnosprawnością na całym świecie poprzez efektywne i spójne wprowadzanie CRPD – czyli przejście od słów do czynów.

- **Pierwsza niepełnosprawna kobieta prezesem RI**

Podczas odbywającego się w sierpniu 2008 r. w Quebec 21. Światowego Kongresu, Anne Hawker z Nowej Zelandii została prezesem organizacji. Była pierwszą niepełnosprawną kobietą na tym stanowisku. Wywodziła się z nowozelandzkiego Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych (DPA). Pod kierownictwem Anne, celem organizacji stało się pozyskanie wsparcia dla CRDP; przeprowadzenie koniecznych reform, w tym profesjonalizacja Sekretariatu RI; zajęcie się kwestią ubywających środków dodatkowo zagrożonych globalnym kryzysem gospodarczym, dotyczącym nawet najbardziej stabilne organizacje; identyfikacja i zawężenie działań prowadzących do ustanowionych priorytetów oraz nakreślenie wizji przyszłości dla organizacji w czasach, gdy wyzwania zdawały się być nie do pokonania. Organizacja przeszła znaczące przemiany, odzwierciedlając zmiany zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne o charakterze społecznym, politycznym i gospodarczym.

90 lat historii i ciągle spoglądamy w przyszłość

29 października 2012 roku RI obchodzi 90-lecie swego istnienia, podczas Wieczoru Wydarzeń Kulturalnych i wielkiego zjazdu członków RI z różnych stron świata. Miało ono miejsce w Incheon, w Południowej Korei, podczas Ogólnego Zgromadzenia RI i 22. Światowego Kongresu. Organizacja zaczynała skromnie, lecz odniosła niewiarygodny sukces, pokonując wiele wyzwań w swej 90-letniej działalności na rzecz niepełnosprawności i rehabilitacji. Mimo obecnych słabości, spowodowanych przedłużającą się światową recesją na rynku, która osłabiła wiele organizacji typu non-profit, RI będzie stale odkrywać się na nowo i zwiększać swoje możliwości, by stawić czoła kolejnym wyzwaniom. Z nową siłą i entuzjazmem patrzy w przyszłość – by w 2022 roku obchodzić stulecie swego powstania.

Cytowane fragmenty pochodzą z: From Charity to Disability Rights, 1922–2012, dr Nora Groce, Rehabilitation International, 2012